

ПЕРЕДМОВА

У сучасний період переходу до ринкової економіки в Україні відчувається гостра потреба у формуванні нової системи цивільних відносин на засадах юридичної рівності, вільного волевиявлення та майнової самостійності їх учасників. На шляху становлення й укріплення правової держави та ринкової трансформації економіки майнові та особисті немайнові відносини наповнюються новим змістом, змінюється їхній характер, формуються нові соціальні зв'язки між учасниками цивільного обігу. Ці та інші чинники зумовили необхідність продовжувати реформування чинного цивільного законодавства з метою приведення його у відповідність до міжнародних стандартів.

Важливе значення для підвищення ефективності викладання правових дисциплін у навчальних закладах, для поглиблення спеціальних знань у сфері правового регулювання практикуючих юристів, загального рівня правової освіти пересічних громадян мають сучасні цивілістичні дослідження, предметом яких є висвітлення актуальних життєвих ситуацій відповідно до положень цивільного законодавства.

Поданий збірник наукових праць Одеської національної юридичної академії, який пропонується читачам, містить статті, в яких досліджуються актуальні проблеми правового регулювання цивільних, господарських та цивільно-процесуальних правовідносин в умовах ринкової економіки.

У першій частині збірника містяться статті, які дозволять читачам скласти більш повне враження про актуальні проблемні питання загальної теорії цивільного права. Актуальним для науки вітчизняного цивільного права є розгляд питань теоретичної цивілістики, зокрема таких, як визначення методологічного імперативу досліджень феномена рецепції в галузі приватного права, соціальної справедливості та принципу справедливості в праві, дослідження класифікаційних критеріїв для побудови системи принципів

цивільного права України, визначення об'єкта інформаційної функції цивільного права. Належна увага була приділена висвітленню питання про цивільно-процесуальні правовідносини, проблемним питанням реформування судової системи, проблемам визначення підстав виникнення зобов'язань відшкодування шкоди за цивільним законодавством України. Також у першій частині збірника вміщено статті, в яких розглядаються питання щодо характеристики юридичних осіб публічного права як учасників цивільних відносин та дослідження загальної категорії корпоративних правовідносин.

Другий розділ збірника містить публікації, які стосуються проблем захисту речових прав. Особлива увага тут приділена проблемним питанням визначення змісту права інтелектуальної власності, визначенню режиму доступу до комерційно-цінної інформації, проблемним аспектам визначення співавторства в цивільному законодавстві України, договорам на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в умовах інноваційного розвитку в Україні. Разом з цим розглядається проблема права власності на автомобіль на початку ХХ століття, особливості здійснення прав інтелектуальної власності на службові винаходи, особливості ліцензійного договору на використання об'єктів інтелектуальної власності та проблема захисту авторських прав.

Матеріали, що містяться в третій частині збірника, дозволяють скласти враження про актуальні проблеми захисту прав учасників зобов'язань. Зокрема, розглядаються питання, пов'язані зі здійсненням та виконанням суб'єктивних цивільних прав та обов'язків у медичних правовідносинах, з аналізом договору лізингу як виду договору найму (оренди), особливостями забезпечення іпотекою кредитних зобов'язань, аналізом юридичної природи соціального феномена гарантованості. Значна увага приділена окремим аспектам договірних відносин. Так, інтерес становить аналіз правових наслідків порушення договору, аналіз порядку укладення та переукладення договорів найму житла, дослідження особливостей відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність, розгляд і аналіз принципу «*pacta sunt servanda*» в сучасному договірному праві України, поняття договору як концептуальної основи договірного права країн романо-германської правової сім'ї, порівняльний аналіз договору довірчого управління майном підопічних осіб за законодавством України, Республіки Молдова та Російської Федерації, розкриття проблеми заміни боржника в зобов'язанні, розгляд порядку страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.

Четвертий розділ збірника присвячено проблемам правового регулювання особистих немайнових прав. Значна увага тут приділена питанням правового регулювання сімейних та спадкових правовідносин: питанням щодо утримання подружжя за законодавством України, процесуальним особливостям

розгляду справ про припинення усиновлення, питанням щодо здійснення процедури прийняття спадщини, праву особи на сім'ю за законодавством України. Інтерес становлять і дослідження таких питань, як визначення стану дослідження законодавства щодо релігійних організацій як юридичних осіб у радянському періоді, розгляд особливостей права на утримання.

П'ятий розділ збірника присвячено питанням зміцнення правопорядку в Україні. Він містить дослідження про громадянський та державний правопорядок у їх співвідношенні, статтю про адміністративне (позасудове) оскарження, роботу про роль грошей як фінансово-правової категорії, розгляд поняття імунітету та його значення, аналіз принципів Європейського Союзу, та інших теоретичних розробок пов'язаних з правовою сферою соціального буття.

Всі вищезазначені питання, незважаючи на різноплановість їх постановки, розглянуті в аспекті з'ясування співвідношення традицій та новацій публічних та приватних інтересів у сфері реалізації особистих немайнових і майнових інтересів фізичних та юридичних осіб. Зміст цих питань висвітлений з урахуванням традиційних ознак і інноваційних методів правового регулювання у відповідній сфері суспільних відносин. Сподіваємось, що читачі знайдуть у цій збірці шляхи вирішення теоретичних та практичних питань, що їх цікавлять.

Сергій КИВАЛОВ

доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України,
Президент Одеської національної
юридичної академії,
голова Комітету Верховної Ради України
з питань правосуддя